

การติดตามและประเมินสถานภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับ นโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สุวิมล ว่องวานิช
ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
เอมอร จังศิริพรปกรณ์

บทคัดย่อ

รัฐบาลมีนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นป. 1 โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก ผลจากการสำรวจข้อมูลทั่วประเทศ 309 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวยกเว้นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงที่ยังมีการสอบคัดเลือกโดยเป็นการวัดความพร้อมของเด็ก นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องนิยามและวิธีการวัดความพร้อมซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องหาทางแก้ไขต่อไป

A Following and Evaluation the Status of Performing about Policy in Enrolling Students in Prathomsuksa 1

Suwimon Wongwanich
Duangkamol Traiwichitkhun
Aimorn Jangsiripornpakorn

ABSTRACT

The government has policy in enrolling students in Prathomsuksa 1 by non-competitive examination. Results from surveying 309 schools revealed that most of schools followed the government's policy except well-known schools of which examinations with the readiness test were still used. Moreover, the understanding of the definition and methods of the readiness test was unclear, leading to the close consideration in the future.

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อสืบทอดตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งรวมถึงผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ รวมทั้งให้ได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาตามสภาพ ด้วยรูปแบบการศึกษา ที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการ และคุณลักษณะเฉพาะของ บุคคลที่มีความแตกต่างกันโดยธรรมชาติ (มาตรา 10)

ในส่วนของการดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษา ได้กำหนดให้มีการศึกษาภาค บังคับจำนวนเก้าปีไว้ในหมวด 3 ระบบการศึกษา โดยให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก (มาตรา 17) ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทย มีโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับเป็นเวลาเก้าปี และต้องสอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับการจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ ได้มีบทบัญญัติไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการ ศึกษาโดยกำหนดให้สถานศึกษาปรับวิธีการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ให้ใช้วิธีการ ที่หลากหลายและเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา และให้สถานศึกษา นำผลการประเมินผู้เรียน เกี่ยวกับความประพฤติ พฤติกรรม การร่วมกิจกรรม และการทดสอบมาประกอบการพิจารณา รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อ (มาตรา 26)

เป็นที่ทราบกันดีว่า ในการคัดเลือกเด็กปฐมวัยเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ป.1) สถาน ศึกษาบางแห่งยังให้ความสำคัญกับวิธีการสอบข้อเขียนหรือการสอบอย่างอื่นที่ใช้น้ำหนักวิชาการ เป็นหลัก ทำให้สถานการณ์การสอบเข้าชั้น ป.1 ของเด็กปฐมวัยในปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤต ส่งผล กระทบต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงวัยแรกเริ่มของชีวิตที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทางสมอง ของเด็ก และโดยเฉพาะแนวทางการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยไม่สามารถดำเนินการได้ อย่างถูกต้องตามหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งความเชื่อ ค่านิยม และความศรัทธาของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อโรงเรียนที่มีชื่อเสียง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายการรับนักเรียนชั้น ป.1 โดยให้สถานศึกษาของรัฐใน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่เปิดสอนชั้นประถมศึกษา รวมถึงหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ตามนโยบาย วิธีปฏิบัติหรือวิธีการรับสมัครนักเรียนชั้น ป.1 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการรับนักเรียน นักศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2546 เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2546 โดยให้รับเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 หรือจบการศึกษาชั้นปฐมวัย ซึ่งอยู่ในเขตบริการของสถาน

ศึกษา เข้าเรียนชั้น ป.๑ ทุกคน โดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ กรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้ให้ใช้วิธีการจับฉลากหรือวิธีการคัดเลือกที่เหมาะสม เป็นต้น

เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.๑ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าวข้างต้น และเพื่อให้มีแนวคิดและแนวทางร่วมกันทั้งประเทศในการยกเลิกการคัดเลือกเข้าเรียนชั้น ป.๑ ด้วยการสอบข้อเขียน หรือการสอบอย่างอื่นที่ใช้เนื้อหาวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเห็นสมควรให้มีการติดตามและประเมินสถานภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.๑ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตลอดจนเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องปรับกระบวนการจัดการศึกษาและการพัฒนาที่เอื้อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กปฐมวัยมากที่สุด

แนวคิด ทฤษฎี

งานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนที่เกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ศึกษาเอกสารดังนี้

1.1 สาระบัญญัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1.2 สาระบัญญัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.3 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการรับนักเรียน นักศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2546

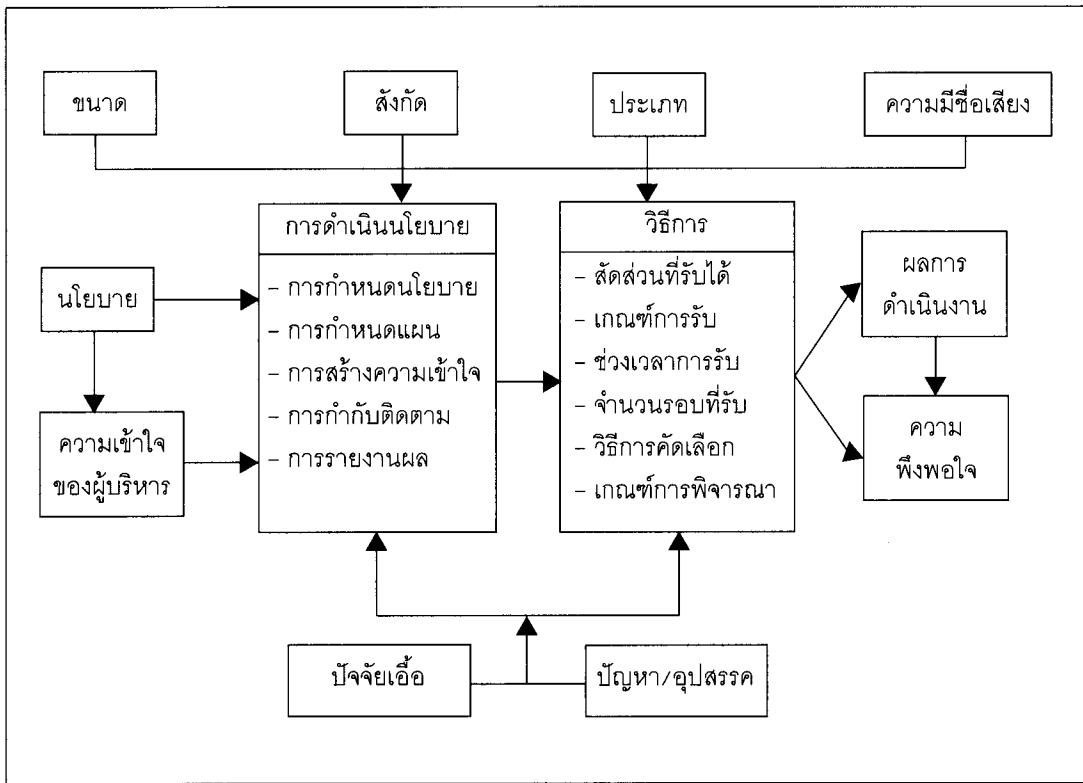
1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าเรียน ซึ่งประกอบด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.๑ และนักเรียนในระดับชั้นอื่น

2. ส่วนที่เกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ศึกษาเอกสารดังนี้

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.2 มาตรฐานการศึกษาของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้ได้กรอบความคิดของการวิจัย คือ เป็นการพิจารณาผลการดำเนินงานตามนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.๑ เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ โดยพิจารณาในเรื่องความสอดคล้องของนโยบาย กฎระเบียบ/ประกาศที่เกี่ยวกับการรับนักเรียนชั้น ป.๑ ของหน่วยงานต่าง ๆ การดำเนินนโยบาย วิธีการรับนักเรียน ผลการดำเนินงาน ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน รวมทั้งปัจจัยที่เอื้อ และปัญหา/อุปสรรคของการนำนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.๑ ไปปฏิบัติ รายละเอียดของกรอบความคิดของการวิจัยแสดงดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ 1 กรอบความคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1 และเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีสังกัด ขนาดของโรงเรียน และความมีชื่อเสียงของโรงเรียนแตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียนชั้น ป.1
2. เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1 ของผู้บริหาร
3. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1
4. เพื่อศึกษาวิธีการรับนักเรียนชั้น ป.1 หลังการใช้นโยบาย
5. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานในเรื่องคุณภาพของนักเรียนหลังการเปลี่ยนแปลงนโยบายการรับนักเรียน
6. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการดำเนินนโยบาย และวิธีการรับนักเรียนชั้น ป.1
7. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่วนเอื้อ และปัญหา/อุปสรรคของการนำนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1 ไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้านี้ได้มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 2 ระดับ คือ ระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างของแต่ละระดับมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ระดับปฏิบัติ แบ่งการศึกษาเป็น 2 ลักษณะคือ ภาพรวมทั้งประเทศ และเฉพาะโรงเรียนกลุ่มเสี่ยง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในระดับปฏิบัติ คือ โรงเรียนที่มีการรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2546 ใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่างในระดับปฏิบัติเป็นโรงเรียนที่มีการรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 290 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนกลุ่มปกติ 241 โรงเรียนและกลุ่มเสี่ยง 49 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน แต่เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบกลับมีความเป็นตัวแทนที่ดี จึงเพิ่มโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 377 โรงเรียน เมื่อได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างตอบกลับมากทั้งหมด 309 โรงเรียน จากจำนวนที่ส่งไปทั้งหมด 377 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.96 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบกลับและใช้ในการศึกษา

ภาค/สังกัด	ลพฐ.	สช.	กทม.	เทศบาล	ลาอิตฯ	รวม
เหนือ	21	22	-	21	4	68
กลาง	25	26	-	33	1	85
ตะวันออกเฉียงเหนือ	23	14	-	24	2	63
ใต้	12	18	-	20	-	50
กรุงเทพมหานคร	8	4	10	-	-	22
รวม	89	84	10	98	7	288
กลุ่มเสี่ยง	1	19	-	-	1	21
รวมทั้งหมด	90	103	10	98	8	309

โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน ครูผู้สอนชั้น ป.1 โรงเรียนละ 2 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.1 โรงเรียนละ 5 คน
- 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 7 คน ครูผู้สอนชั้น ป.1 จำนวน 13 คน ครูผู้สอนชั้นปฐมวัยจำนวน 9 คน นักเรียนชั้น ป.1 จำนวน 10 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.1 จำนวน 10 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นปฐมวัยจำนวน 10 คน

2. ระเบียบนโยบาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นผู้บริหารระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขตทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารระดับกระทรวงจำนวน 1 คน ผู้บริหารระดับกรมจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) และสังกัดโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ และผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 คน แต่เมื่อได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารระดับกระทรวงตอบกลับมา 1 คน ผู้บริหารระดับกรมตอบกลับมา 4 คน และผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาตอบกลับมาทั้งหมด 136 คน

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม เป็นกลุ่มผู้บริหารระดับกระทรวง ระดับกรม และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียนชั้น ป.1 ในสังกัดต่างๆ จำนวน 8 คน

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ สังกัด ขนาดของโรงเรียน ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน และประเภทของโรงเรียน
2. กลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ความสอดคล้องของนโยบายและประกาศที่เกี่ยวกับการรับนักเรียนชั้น ป.1 ของหน่วยงานต่างๆ
 - 2.2 ความเข้าใจในนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1 ของผู้บริหาร

◆ การติดตามและประเมินสถานภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ◆

2.3 การดำเนินนโยบาย ประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย การกำหนดแผนการรับนักเรียน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการรับนักเรียนให้แก่ผู้ปฏิบัติ ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน การกำกับติดตามผลการดำเนินงาน การรายงานผลการดำเนินงาน

2.4 วิธีการรับนักเรียนชั้น ป.๑ ประกอบด้วย เกณฑ์การรับสมัครนักเรียน ช่วงเวลาในการรับสมัคร จำนวนรอบในการคัดเลือก วิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก เกณฑ์การพิจารณาการคัดเลือก และความต้องการเข้าเรียนกับความสามารถในการรับของโรงเรียน (สัดส่วนที่โรงเรียนรับได้)

2.5 ผลการดำเนินงานในเรื่องคุณภาพของนักเรียนในด้านพัฒนาการตามวัยของเด็กปฐมวัย ในลักษณะความพร้อมในเรื่องการคิดและกระบวนการ

2.6 ความพึงพอใจในการดำเนินนโยบาย และวิธีการรับนักเรียนชั้น ป.๑ ของผู้เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ได้แก่ ผู้รับผิดชอบระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

2.7 ปัจจัยที่เอื้อ และปัญหา/อุปสรรคของการนำนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.๑ ไปปฏิบัติในเรื่องการดำเนินนโยบาย และวิธีการรับนักเรียนชั้น ป.๑ ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน งบประมาณ และการสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

เครื่องมือ

ประกอบด้วยแบบสอบถามทั้งหมด 6 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนชั้น ป.๑ ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.๑ ผู้รับผิดชอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับกรม และระดับกระทรวง และแนวทางการสนทนากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนชั้น ป.๑ ครูผู้สอนชั้นปฐมวัย ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.๑ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นปฐมวัย นักเรียนชั้น ป.๑ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 3 วิธีคือ

1. การวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบาย และประกาศที่เกี่ยวข้องกับนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป. ๑ จากเอกสารนโยบาย และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียนชั้น ป. ๑ ของกระทรวงศึกษาธิการ และของสังกัดต่าง ๆ

2. การสำรวจด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก

2.1 กลุ่มตัวอย่างในระดับปฏิบัติ ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่สุ่มได้ เพื่อเก็บข้อมูลในแต่ละโรงเรียนกับผู้บริหารของโรงเรียนจำนวน ๑ คน ครูผู้สอนชั้น ป.๑ จำนวน ๒ คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน ๕ คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในระดับนโยบาย ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษา

3. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มทั้งหมด 7 กลุ่ม ๆ ละ 1 ครั้ง ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างในระดับปฏิบัติซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงจำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มครูผู้สอนชั้น ป.1 กลุ่มครูผู้สอนชั้นปฐมวัย กลุ่มนักเรียนชั้น ป.1 กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.1 และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนชั้นปฐมวัย โดยในการสนทนากลุ่มแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง และได้จัดการสนทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มนักเรียนชั้น ป.1 กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.1 และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนชั้นปฐมวัย กลุ่มละ 10 คน ที่โรงเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มละ 3 โรงเรียน โดยใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 30 นาทีต่อครั้ง

3.2 กลุ่มตัวอย่างในระดับนโยบาย จำนวน 1 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารระดับกระทรวง ระดับกรม และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียนชั้น ป.1 ในสังกัดต่าง ๆ จำนวน 8 คน โดยใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

1) สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1 และปัจจัยที่มีส่วนเอื้อและปัญหา/อุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2) สถิติอ้างอิง ได้แก่ χ^2 เพื่อเปรียบเทียบผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1 จำแนกตามสังกัด ขนาดของโรงเรียน และความมีชื่อเสียงของโรงเรียน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction)

ผลการวิจัย

1. ความสอดคล้องของนโยบายที่เกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1

จากการวิเคราะห์สาระที่กำหนดในนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 พบว่า มีนโยบายที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่เป็นนโยบายที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติทั่วไป (เรียก่านโยบายทั่วไป) และนโยบายที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติในปีการศึกษา 2546 (เรียก่านโยบายเฉพาะปี) ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑.๑ นโยบายทั่วไป (นโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.๑) และเฉพาะปี (นโยบายปีการศึกษา ๒๕๔๖) มีความสอดคล้องกันในหลักการสำคัญคือ ให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัด ยกเลิกการสอบคัดเลือก เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่อยู่ในวัยการศึกษาภาคบังคับได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน โดยไม่ให้มีการสอบข้อเขียน หรือสอบเนื้อหาอย่างอื่นที่ใช้เนื้อหาวิชาการ แต่ในนโยบายเฉพาะปี ใช้คำที่แตกต่างออกไปคือใช้คำว่า “ความสามารถทางวิชาการ” แทนคำว่า การสอบข้อเขียนหรือสอบเนื้อหาอื่นที่ใช้เนื้อหาวิชาการ

๑.๒ นโยบายทั่วไปได้ระบุถึง ๑) วิธีปฏิบัติในกรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนให้ใช้วิธีการที่หลากหลายที่ไม่ใช่การสอบข้อเขียนหรือสอบเนื้อหาวิชาการ ๒) ให้จัดทำการประกาศนโยบายของโรงเรียนที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ในขณะที่นโยบายเฉพาะปีไม่ได้ระบุรายละเอียดดังกล่าว

๑.๓ นโยบายเฉพาะปี ได้ระบุรายละเอียดของวิธีปฏิบัติในกรณีต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ได้แก่เรื่อง ๑) เกณฑ์ในการรับเด็ก ๒) วิธีปฏิบัติในกรณีที่มีผู้สมัครจำนวนมากและเกินจำนวน ๓) การนับอายุเด็ก ๔) การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และ ๕) การรับเด็กเข้าเรียนเป็นกรณีพิเศษ ในขณะที่นโยบายทั่วไป ไม่ได้ระบุรายละเอียดดังกล่าว

๑.๔ นโยบายปีการศึกษา ๒๕๔๖ มีเนื้อหาที่มีความละเอียด และชัดเจนมากกว่านโยบายในปีการศึกษา ๒๕๔๗ โดยมีรายละเอียดในเรื่องเกณฑ์การรับนักเรียนเข้าเรียน วิธีปฏิบัติเมื่อมีผู้สมัครเกินจำนวน การนับอายุเด็ก การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานตามกฎหมาย การรับเด็กเข้าเรียนเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งนโยบายปีการศึกษา ๒๕๔๗ ไม่ได้ระบุไว้

๑.๕ นโยบายของแต่ละสังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครมีความแตกต่างกันในเนื้อหา ดังนี้

๑.๕.๑ ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และของโรงเรียนเอกชน ได้ระบุสอดคล้องกันชัดเจนว่า ให้รับเด็กโดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ แต่ประกาศของกรุงเทพมหานครไม่ได้ระบุในส่วนนี้ไว้

๑.๕.๒ ประกาศของทั้ง ๓ สังกัดได้ระบุสอดคล้องกันชัดเจนว่า กรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้ ให้ใช้วิธีการจับฉลาก

๑.๕.๓ ประกาศของกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดที่แตกต่างจากประกาศของอีก ๒ สังกัดในเรื่องวิธีปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์การนับอายุเด็ก การรับเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่บริการกับการรับเด็กจากเขตพื้นที่ที่เป็นรอยต่อใกล้เคียง รวมทั้งเด็กจากผู้มีอุปการคุณ และการรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานตามกฎหมาย

2. ความเข้าใจในนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนชั้น ป.1

ผู้บริหารในโรงเรียนต่าง ๆ ยังตีความหมายในส่วนสำคัญของนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นป.1 ไม่ตรงกัน ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

2.1 โรงเรียนประมาณร้อยละ 46 ตีความว่า “ความสามารถทางวิชาการ” หมายถึง การวัดพื้นฐานความรู้ทางวิชาการเบื้องต้นเป็นรายวิชาเพื่อเป็นเกณฑ์การเข้าเรียนโดยการทดสอบอ่าน-เขียน/วัดความสามารถทางสมอง (IQ) รองลงมา ร้อยละ 33 ตีความว่าเป็นความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน คณิตศาสตร์ ตรรกศาสตร์ ตามหลักสูตรปฐมวัย และร้อยละ 21 ตีความว่าเป็นการวัดความรู้ความเข้าใจและความสามารถของเด็กตามวัย (ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา) และเป็น การเตรียมความพร้อมโดยไม่มีทดสอบ

2.2 คำว่า “การใช้วิธีการที่หลากหลาย” นั้น โรงเรียนประมาณร้อยละ 60 ตีความว่าเป็น การหาเกณฑ์ที่เหมาะสมหรือวิธีการที่หลากหลายมาใช้ในการวัด และประมาณร้อยละ 15 ตีความว่าเป็นการรับเด็กโดยการพิจารณาจากความพร้อม ไม่มีทดสอบ

2.3 สำหรับการนับอายุของนักเรียนที่ครบ 7 ปีนั้น ร้อยละ 59 นับตามปี พ.ศ. เกิดมากที่สุด และร้อยละ 28 นับคนที่เกิดก่อนวันที่ 16 พ.ศ. แต่ละปี ร้อยละ 11 นับผู้ที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 ในวันสมัคร และเนื่องจากนโยบายกำหนดว่าโรงเรียนสามารถรับเด็กที่จบชั้นปฐมวัยได้ โรงเรียน ประมาณร้อยละ 57 เห็นว่าควรใช้เกณฑ์การรับเด็กที่มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ก่อน รองลงมา คือ ร้อยละ 26 ใช้เกณฑ์การรับเด็กที่จบชั้นปฐมวัยก่อน

3. การดำเนินงานตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าชั้นป.1

การศึกษาสภาพดำเนินงานตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าชั้นป.1 ศึกษากับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 2 ระดับ คือระดับปฏิบัติ และระดับเขตพื้นที่/ระดับกรม ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

3.1 ระดับปฏิบัติ

โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามนโยบายฯ ทุกประการ ยกเว้นด้านการใช้วิธีการที่หลากหลายในการรับนักเรียน การประสานงานกับโรงเรียนใกล้เคียงในการรับนักเรียน การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานเข้าเรียน ที่พบว่าไม่มีโรงเรียนที่สามารถปฏิบัติได้ไม่ถึงครึ่งของโรงเรียนที่ทำการสำรวจ ผลการดำเนินงานสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียน

นโยบาย	ร้อยละ	สังกัด	กลุ่มเสี่ยง/ปกติ	ขนาด ร.ร.
1. การกำหนดแผนการรับเข้า ป.๑	92%	-	กลุ่มปกติปฏิบัติมากกว่า	
2. การรายงานแผนงาน	95%	-	กลุ่มปกติปฏิบัติมากกว่า	
3. การรับเด็กโดยไม่มีทดสอบวัดความสามารถทางวิชาการ	85%	มีความแตกต่างระหว่างสังกัดเอกชนและสาธิตปฏิบัติน้อยกว่า	กลุ่มปกติปฏิบัติมากกว่า	
4. การรับเด็กอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์	88%	-	-	
5. การใช้วิธีรับเด็กหลากหลายวิธี	32%	-	กลุ่มเสี่ยงปฏิบัติมากกว่า	
6. การรับเด็กอายุครบตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับเอกชน	53%	มีความแตกต่างระหว่างสังกัดกทม. เทศบาลปฏิบัติมากกว่า	-	
7. การประสานงานกับโรงเรียนใกล้เคียง	36%	มีความแตกต่างระหว่างสังกัดกทม. ปฏิบัติมากที่สุด	-	ขนาดใหญ่ปฏิบัติมากกว่า
8. การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานเข้าเรียน	49%	มีความแตกต่างระหว่างสังกัดสปร. และกทม. ปฏิบัติมากที่สุด	-	ขนาดเล็กปฏิบัติมากกว่า
9. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กพิเศษ	52%	-	-	ขนาดเล็กปฏิบัติมากกว่า
10. การประกาศนโยบายการรับเข้า ป.๑ อย่างโปร่งใส	89%	มีความแตกต่างระหว่างสังกัดเอกชนและสาธิตปฏิบัติต่ำกว่าภาพรวมเล็กน้อย	-	
11. การรายงานข้อมูลให้ต้นสังกัดทราบ	97%	-	กลุ่มปกติปฏิบัติมากกว่า	ขนาดเล็กปฏิบัติมากกว่า

หมายเหตุ ระดับความมีชื่อเสียงไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของวิธีการปฏิบัติ

3.2 ระดับเขต/กรม

สำหรับการปฏิบัติงานตามนโยบายฯ นั้นพบว่าในระดับเขตพื้นที่ ระดับกรม ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานที่สนองนโยบายที่กำหนด ยกเว้นการกำกับติดตามงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีการที่หลากหลาย และการรับเด็กที่มีอายุครบเกณฑ์ ซึ่งพบว่าในระดับเขตพื้นที่ยังมีการปฏิบัติได้ไม่ถึงร้อยละ 80 ผลการดำเนินงานสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การดำเนินงานตามนโยบายของเขตพื้นที่

นโยบายระดับเขตพื้นที่	ร้อยละของการปฏิบัติ (136 คน)
1. การจัดทำแผนการรับนักเรียนเข้าเรียน ป. 1 ของเขตพื้นที่การศึกษา	97%
2. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการรับนักเรียนเข้าเรียน ป.1 ให้ผู้ปฏิบัติ ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนทราบ	99%
3. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการรับเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 หรือ จบการศึกษาชั้นปฐมวัย ซึ่งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษาเข้าเรียนชั้น ป.1 ทุกคน โดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ	93%
4. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการนับอายุเด็กตามปฏิทิน หากเด็กอายุครบเจ็ดปีบริบูรณ์ปีใดให้นับว่าเด็กอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดในปีนั้น	91%
5. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการใช้วิธีการรับเด็กที่หลากหลาย เช่น วิธี การจับฉลาก ทดสอบความพร้อม กิจกรรมฐาน สัมภาษณ์เด็ก/ผู้ปกครอง แฟ้มบันทึก ผลงานเด็ก เป็นต้น ในกรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้	74%
6. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการรับเด็กที่มีอายุครบตามเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับก่อน ในกรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้	77%
7. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการประสานงานกับโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อ จัดหาที่เรียนให้เด็กได้เข้าเรียนทุกคน ในกรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้	83%
8. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานตามกฎหมาย เข้าเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ	89%
9. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับเด็กที่เข้ารับกรณีพิเศษ	91%
10. การกำกับติดตามงานของสถานศึกษาในเรื่องการประกาศนโยบายการรับนักเรียน เข้าเรียนชั้น ป.1 ของโรงเรียนอย่างชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ทุกกรณี	94%
11. การรายงานข้อมูลการรับนักเรียนเข้าชั้น ป.1 ให้สาธารณชนทราบ	93%

นโยบายระดับกรม	จำนวนการปฏิบัติ 4 คน
1. การกำหนดแผน หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติและอำนาจการให้การรับนักเรียนเข้าเรียน ป.1 ในสังคมเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	4
2. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นป.1 ให้ผู้ปฏิบัติและชุมชนทราบ	4
3. การกำกับติดตามงานของเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องการกำกับติดตามการจัดทำแผนการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ของสถานศึกษา	3
4. การกำกับติดตามงานเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องการกำกับติดตามการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ให้ผู้ปฏิบัติ ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนทราบของสถานศึกษา	3
5. การกำกับติดตามงานขอบเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องการกำกับติดตามการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายของสถานศึกษา	3
6. การรายงานข้อมูลการรับนักเรียนให้สาธารณชนทราบ	4

เหตุผลที่ผู้รับผิดชอบระดับเขตพื้นที่การศึกษบางคนไม่ได้ปฏิบัติตามนโยบาย เนื่องจากผู้รับผิดชอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาใช้แนวทางการปฏิบัติเดิมที่ทำเป็นประจำทุกปีอยู่แล้วและเข้าใจว่าโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการเอง ส่วนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการรับนักเรียนเข้าเรียน ป.1 ให้ผู้ปฏิบัติ ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนทราบ มักทำในลักษณะจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์

4. วิธีรับนักเรียนเข้าชั้น ป.1

การวิจัยเกี่ยวกับวิธีการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป. 1 มีการวิเคราะห์จำนวนรับสมัคร เกณฑ์การรับ จำนวนรอบที่รับสมัคร วิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก องค์ประกอบที่ใช้ในการคัดเลือก ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจรับนักเรียน และการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนระหว่างปีการศึกษา 2546 และ 2547 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

4.1 การรับนักเรียนของโรงเรียนโดยทั่วไปพบว่า จำนวนผู้สมัครเท่ากับจำนวนรับ ไม่ว่าจะเป็นการรับนักเรียนปกติ กลุ่มสวัสดิการ กลุ่มบุตรศิษย์เก่า กลุ่มที่มีพี่น้องเรียนอยู่ในปัจจุบัน ยกเว้นในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีจำนวนผู้สมัครมากกว่าจำนวนรับ ในกลุ่มนักเรียนปกติ

4.2 โรงเรียนประมาณร้อยละ 31 มีการใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการนับอายุครบ 7 ปี และการจบการศึกษาชั้นปฐมวัย ส่วนโรงเรียนที่ใช้เกณฑ์รับเฉพาะนักเรียนที่อายุครบ 7 ปีเท่านั้นมีเพียง

ร้อยละ 12 และที่ใช้เกณฑ์ทั้ง 3 ข้อ คือ คือมีอายุครบ 7 ปี จบชั้นปฐมวัย และอยู่ในเขตพื้นที่มี ร้อยละ 29

4.3 โรงเรียนประมาณร้อยละ 80 รับสมัครนักเรียนเพียงรอบเดียว

4.4 วิธีคัดเลือกที่โรงเรียนใช้ในการคัดเลือกพบว่า มีโรงเรียนประมาณร้อยละ 88 รับ นักเรียนทุกคน ร้อยละ 9 มีการสอบ ทั้งนี้โรงเรียนกลุ่มเสี่ยงใช้วิธีการสอบมากกว่ากลุ่มปกติ

4.5 องค์ประกอบที่ใช้ในการคัดเลือกพบว่า โรงเรียนในกลุ่มปกติให้น้ำหนักสูงสุดกับการ ทดสอบความพร้อม (33%) เนื้อหาวิชาการ (23%) และสัมภาษณ์เด็กและผู้ปกครองมีน้ำหนัก ใกล้เคียงกัน (16%) ในขณะที่โรงเรียนในกลุ่มเสี่ยงให้น้ำหนักกับการสอบเนื้อหาวิชาการ (28%) การทดสอบความพร้อม (27%) และการสัมภาษณ์เด็ก (21%) สำหรับการคัดเลือกโดยใช้วิธีอื่นพบว่า โรงเรียนทั้งสองกลุ่มมีการทดสอบโดยใช้กิจกรรมฐานอยู่ระหว่าง 5%-7% การพิจารณาข้อมูลจาก ผลงาน พัฒนาการในชั้นปฐมวัยอยู่ในช่วง 2%-5%

4.5.1 องค์ประกอบด้านวิชาการ ให้น้ำหนักกับการสอบคณิตศาสตร์ ภาษาไทย มาก ที่สุด

4.5.2 องค์ประกอบด้านความพร้อม เน้นการวัดความพร้อมของร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ส่วนความพร้อมทางสังคมมีน้ำหนักน้อยที่สุด

4.5.3 การทำกิจกรรมฐาน กลุ่มเสี่ยงเน้นการวัดความพร้อมทางสติปัญญา และ ร่างกายในอัตราส่วน 7:3 กลุ่มปกติให้ความสำคัญกับความพร้อมทางศิลปะ : สติปัญญา: ร่างกาย เท่ากับ 4:2:4

4.5.4 การสัมภาษณ์เด็ก ให้น้ำหนักกับความฉลาดทางอารมณ์ การแก้ปัญหา ข้อมูล ส่วนบุคคล ในอัตราส่วนเท่ากับ 4:2:4 ในกลุ่มปกติ และเท่ากับ 2:5:3 ในกลุ่มเสี่ยง

4.5.5 การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เน้นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอน การสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนจากพ่อแม่ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา โดยมี น้ำหนักใกล้เคียงกัน

4.5.6 ข้อมูลอดีตของนักเรียน ให้ความสำคัญกับผลการเรียน พัฒนาการ ผลงาน โดยมี น้ำหนักใกล้เคียงกัน

4.6 ในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยง ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจผลการคัดเลือกเป็นผู้บริหาร และครู ส่วนกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงจะมีบทบาทน้อยกว่าโรงเรียนกลุ่มปกติที่สังกัดสำนัก การศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักบริหารการ ศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) ในกรณีที่มีการรับนักเรียนเพิ่ม พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชนและโรงเรียนสาธิต อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้บริหาร ในขณะที่โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา

4.7 สำหรับการเปลี่ยนแปลงของลักษณะการรับนักเรียนได้ข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

4.7.1 การรับนักเรียนในปีการศึกษา 2546 และ 2547 ส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในวิธีการคัดเลือก โรงเรียนที่ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเดิมมีร้อยละ 81.90

4.7.2 โรงเรียนที่มีการเปลี่ยนวิธีคัดเลือกมีประมาณร้อยละ 18.10 ในจำนวนนี้เป็น การเปลี่ยนจากการรับนักเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกเป็นการจัดสอบในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมากที่สุด และเมื่อจำแนกเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง ในกลุ่มปกติส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงจากการจับฉลากเป็นการรับโดยไม่มีการคัดเลือก และในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงมีการเปลี่ยนแปลงจากการไม่มีการคัดเลือกเป็นการจัดสอบ

5. คุณภาพของผู้เรียนตามความคิดเห็นของครู

5.1 คุณภาพของผู้เรียนก่อนเรียนปีการศึกษา 2546 ไม่แตกต่างจากปีการศึกษา 2545 ทั้งในภาพรวมและแยกสังกัด ยกเว้นความพร้อมทางวิชาการและทักษะในการสื่อสารที่ครูในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงเห็นว่าสัดส่วนของผู้เรียนที่มีคุณภาพมีจำนวนลดลงมากกว่าในโรงเรียนกลุ่มปกติ

5.2 คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้น ป.1 ปีการศึกษา 2546 ไม่แตกต่างจากปีการศึกษา 2545 ทั้งในภาพรวมและแยกสังกัด ยกเว้นความพร้อมทางสังคมที่นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มปกติมีสัดส่วนลดลงมากกว่าโรงเรียนกลุ่มเสี่ยง

6. ความพึงพอใจต่อนโยบายการรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

6.1 ผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดโรงเรียนสาธิต และ สำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตลอดจนโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงเห็นว่านโยบายยังไม่ชัดเจน บางเรื่องยังไม่สามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะการยกเลิกการสอบคัดเลือก เนื่องจากมีผู้สมัครมาก และในสภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับชั้นเรียนขนาด 30-40 คน ยังจำเป็นต้องครูที่มีความพร้อมและมีคุณสมบัติที่สามารถสนองต่อนโยบายการจัดการศึกษาและเป้าหมายของโรงเรียนในทิศทางเดียวกัน การคัดเลือก โดยการจับฉลากสำหรับโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงอาจไม่เหมาะสม โดยผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มเสี่ยงเห็นว่าเป็นการคัดนักเรียนเข้าเรียนโดยอาศัยสิ่งซึ่งไม่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักการวัดผล แม้ว่าจะอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของโอกาสที่เท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา

6.2 ผู้ปกครองเห็นว่าจำนวนนักเรียนที่รับมีเพียงพอ เกณฑ์ที่โรงเรียนใช้ในการคัดเลือกนักเรียนที่ต้องการเข้าเรียน และจำนวนรอบและช่วงเวลาในการคัดเลือกเหมาะสม และต้องการให้

โรงเรียนรับเด็กทุกคน สำหรับความพึงพอใจที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาชั้นประถมปีที่ 1 ในปัจจุบัน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมาก

7. ปัจจัยที่มีส่วนเนื่อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

7.1 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้**เขตพื้นที่การศึกษา**สามารถดำเนินงานตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ได้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ การที่มีการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง ครบทุกรูปแบบทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ท้องถิ่น และอินเทอร์เน็ต การประชุมชี้แจงระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา กับสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้กับโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มิหน้าที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และการได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

7.2 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้**หน่วยงานระดับกรม**ประสบความสำเร็จในการดำเนินตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียน ชั้น ป.1 ได้แก่ การวางแผนเชิงรุก การดำเนินงานได้อย่างอิสระ การดำเนินงานตามแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และการมีโรงเรียนให้เลือกมากมาย

7.3 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้**โรงเรียน**สามารถดำเนินงานตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การรับเด็กในปริมาณที่พอเหมาะ กับขนาดของโรงเรียน การประชาสัมพันธ์การรับสมัครและนโยบาย/การดำเนินการของโรงเรียนให้ทราบล่วงหน้า การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน และการกำหนดนโยบาย แผน ระเบียบ วิธีการรับสมัครที่เหมาะสมชัดเจนพร้อมรายงานให้ต้นสังกัดทราบ

7.4 ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน 4 อันดับแรก ได้แก่ การที่ต้องรับเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมก่อให้เกิดความยุ่งยากในการพัฒนาเด็กเนื่องจากบุคลากรไม่มีความพร้อม รองลงมา ได้แก่ การคัดเลือกเด็กโดยนับอายุยังไม่มีเกณฑ์ที่แน่ชัด ทำให้ปฏิบัติได้ยาก เช่น กรณีเด็กอายุครบเกณฑ์ แต่ขาดความพร้อมยังมีอยู่มาก และพื้นฐานเด็กไม่เท่ากัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่บริการไม่ชัดเจน

7.5 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ของผู้บริหาร 3 อันดับแรก ได้แก่

7.5.1 ควรให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ได้เข้าเรียนทุกคน โดยรับเด็กในเขตพื้นที่บริการก่อน

7.5.2 ควรแยกเด็กพิเศษให้เรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมของบุคลากร โดยมีหน่วยงานเฉพาะเพื่อรับผิดชอบและส่งเสริมอย่างเต็มที่

7.5.3 ควรมีการกำหนดอัตราส่วนการรับนักเรียนระหว่างโรงเรียนของรัฐและเอกชนอย่างชัดเจน เพื่อให้โรงเรียนเอกชนสามารถประกอบการและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้

อภิปรายผลการวิจัย

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.๑ ตามมติของคณะกรรมการการศึกษา (กกศ.) ในปี พ.ศ. 2545 หรือตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2546 และ 2547 ถือเป็นนโยบายที่มีจุดมุ่งหมายให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัดยกเลิกการสอบคัดเลือก โดยเฉพาะการคัดเลือกที่ใช้การทดสอบความสามารถทางวิชาการ ส่วนหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาการเรียนกวดวิชา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาความพร้อมที่เหมาะสมตามช่วงวัย ป้องกันการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้เรียนในวัยปฐมวัย และเป็นนโยบายที่ส่งเสริมให้เด็กที่อยู่ในวัยการศึกษาภาคบังคับได้มีโอกาสรับการศึกษาชั้นประถมศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และเป็นธรรม

หลังการประกาศใช้นโยบายการรับนักเรียนเข้า ป.๑ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาสภาพการรับนักเรียนชั้น ป.๑ ว่ามีลักษณะเช่นใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างและมีการปฏิบัติที่สนองนโยบายมากน้อยเพียงใด ตลอดช่วงของการดำเนินงานตามนโยบายที่ผ่านมามีประมาณ 2 ปี เพื่อติดตามผลการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนคุณภาพของนักเรียนอย่างไร สถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติมีความคิดเห็นอย่างไรต่อนโยบายเหล่านี้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงนโยบายหรือการจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่ทำให้บรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ผลจากวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลในหลายแง่มุมซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินงานการรับนักเรียนชั้น ป. ๑

จากการวิเคราะห์นโยบายการรับนักเรียนชั้น ป.๑ พบว่ามีสาระที่สำคัญ คือ โรงเรียนต้องมีการดำเนินการในเรื่องการกำหนดแผนการรับเข้า ป.๑ การรายงานแผนงาน การรับเด็กโดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ การรับเด็กอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ การใช้วิธีรับเด็กที่มีความหลากหลาย การรับเด็กอายุครบตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับก่อน การประสานงานกับโรงเรียนใกล้เคียงในกรณีที่ไม่สามารถรับเด็กได้หมดตามที่สมัคร การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานเข้าเรียน การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กพิเศษ การกำหนดนโยบายการรับเข้า ป.๑ ที่โปร่งใส และการรายงานข้อมูลให้ต้นสังกัดทราบ

ผลการวิจัยปรากฏว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานตามนโยบายได้ในหลายประเด็น นโยบายที่โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้มากคือ การรายงานข้อมูลให้ต้นสังกัดทราบ (97%) ซึ่งพบว่าโรงเรียนที่มี

ขนาดเล็กจะปฏิบัติได้มากกว่า มีการรายงานแผนงาน (95%) และ การกำหนดแผนการรับเข้า ป.1 (92%) โดยโรงเรียนกลุ่มปกติปฏิบัติได้มากกว่า นอกจากนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีการกำหนดนโยบายการรับเข้า ป.1 ไปรุ่งใส (89%) และมีการรับเด็กที่มีอายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ (88%) และมีการรับเด็กโดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ (85%) สำหรับนโยบายที่ให้รับเด็กที่มีอายุครบตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับก่อนนั้นพบว่ามีการปฏิบัติเพียงร้อยละ 53 กลุ่มปกติปฏิบัติมากกว่ากลุ่มเสี่ยงปฏิบัติ 53%

อย่างไรก็ตาม ยังมีนโยบายบางประเด็นที่การปฏิบัติน้อย เช่น การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กพิเศษ การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานเข้าเรียน การประสานงานกับโรงเรียนใกล้เคียง หรือการใช้วิธีรับเด็กที่มีความหลากหลาย การที่โรงเรียนมีการปฏิบัติตามนโยบายในประเด็นเหล่านี้น้อย ส่วนหนึ่งอาจเนื่องจากจำนวนประชากรของนักเรียนกลุ่มนี้มีเป็นส่วนน้อย การปฏิบัติตามนโยบายตามข้อนี้จึงเกิดขึ้นน้อยตามไปด้วย หากเป็นเช่นนั้นจริง ก็เป็นเรื่องที่ไม่น่าวิตก และยิ่งผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนของรัฐทั้งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) ต่างก็สนองนโยบายด้านนี้ครบถ้วน ยกเว้นโรงเรียนสังกัดเอกชนหรือโรงเรียน-สาธิตที่พบว่ามีการปฏิบัติน้อยผลการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าห่วงว่าเด็กไทยจะไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง

โรงเรียนสาธิตหรือโรงเรียนเอกชนถือเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เป็นโรงเรียนทางเลือกแบบหนึ่งเหมือนการจัดการศึกษาโดยบุคคลหรือครอบครัวที่ไม่ได้มีหน้าที่หลักในการให้บริการจัดการศึกษาแก่เด็กไทยโดยทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการรับเด็กเข้าเรียนชั้น ป. 1 เป็นไปตามนโยบาย และเพื่อให้เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับเขตและระดับกรมยังจำเป็นต้องมีการกำกับติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนในดำเนินการในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาทั่วถึงทุกคนแม้จะเป็นเพียงประชากรกลุ่มน้อยก็ตาม

สาระที่สำคัญในนโยบายการรับนักเรียนชั้น ป.1 คือ การยกเลิกการสอบคัดเลือก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศพบว่าการรับนักเรียนชั้น ป.1 ของประเทศโดยภาพรวมไม่ได้ขัดต่อนโยบายการพัฒนาเด็กเล็กเท่าใดนัก โรงเรียนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85 มีการรับนักเรียนโดยไม่มีการสอบคัดเลือก และได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในนโยบายโดยเฉพาะด้านการคัดเลือกโดยไม่มีการทดสอบความสามารถของนักเรียน ยกเว้นโรงเรียนสังกัดเอกชน หรือโรงเรียนสาธิตที่พบว่ายังมีการสอบคัดเลือกโดยใช้การทดสอบความสามารถทางวิชาการในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น และเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามนโยบายการ

รับนักเรียน พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นปรากฏเฉพาะในโรงเรียนบางกลุ่ม เช่น โรงเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยประมาณร้อยละ 47 ยังรับนักเรียนโดยการทดสอบความสามารถทางวิชาการ

โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลาย สามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นและบุคคล และเปิดโอกาสให้บุคคลหรือครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ ดังนั้น การที่โรงเรียนบางสังกัด เช่น โรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนสาธิต มีการกำหนดเกณฑ์การรับนักเรียนที่มีเงื่อนไขเฉพาะในการรับนักเรียน น่าจะถือว่าไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของนโยบายหรือแนวทางการจัดการศึกษาของชาติเท่าใดนัก หากวิธีการที่ใช้ในการคัดเลือกนั้น ไม่ขัดแย้งกับหลักการพัฒนาเด็กในแต่ละช่วงวัย ต้องยอมรับว่าผู้ปกครองต่างมีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกแนวทางการจัดการศึกษาที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมที่สุดกับบุตรหลานของตนเอง และโรงเรียนก็มีสิทธิเสรีภาพที่จะจัดการศึกษาตามแนวทางที่ตนเองต้องการ การที่ทั้งผู้ปกครองและโรงเรียนเอกชนต่างเห็นพ้องกันในแนวทางการจัดการศึกษาร่วมกัน ทั้งสองฝ่ายก็มีสิทธิที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขหลักเกณฑ์ที่รับรู้ตรงกันได้ตั้งแต่แรก การกำหนดนโยบายการรับนักเรียนชั้น ป.๑ จึงน่าจะเป็นนโยบายที่มีเป้าหมายของการมุ่งปฏิบัติในกลุ่มโรงเรียนของรัฐมากกว่าโรงเรียนเอกชน โรงเรียนสาธิต หรือโรงเรียนอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะ

รัฐบาลมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เด็กทุกคนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และมีคุณภาพ การที่โรงเรียนของรัฐส่วนใหญ่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง ถือว่าได้มีการดำเนินการตามนโยบายที่ถูกต้องแล้ว และก็นับว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมถูกต้องที่รัฐจะมีการกำหนดนโยบายที่เป็นหลักการกว้าง เพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งต้องแสดงวิธีการคัดเลือกนักเรียนที่ไม่ขัดกับหลักการพัฒนาเด็กเล็ก นโยบายการรับนักเรียนจึงควรกำหนดแบบยืดหยุ่นที่สามารถทำให้การศึกษาทางเลือกสามารถดำเนินการไปได้

ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวนโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การกำหนดให้โรงเรียนใช้วิธีการจับฉลาก หากจำนวนเด็กที่สมัครมากกว่าจำนวนที่รับได้ นโยบายนี้อาจไม่ใช่หนทาง การแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด และไม่ควรเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งต้องปฏิบัติเหมือนกัน เนื่องจากผู้ปกครองควรมีโอกาสเลือกโรงเรียนที่มีแนวคิดปรัชญาที่เหมาะสมหรือสนองความต้องการของผู้เรียนและตนเอง และขณะเดียวกันโรงเรียนก็ควรมีโอกาสเลือกนักเรียนที่สามารถสนองจุดมุ่งหมายของโรงเรียนได้เช่นกัน หากทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ และยอมรับในเงื่อนไขการรับนักเรียนของโรงเรียนนั้น ก็เป็นเรื่องที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบต่อการวางแผนการพัฒนบุตรหลานของตนเอง สิ่งที่รัฐจำเป็นต้องกระทำและควรกระทำมากกว่า คือการกำหนดนโยบายหรือวางแผนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กให้กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองให้เข้าใจในหลักการเลือกโรงเรียนที่เหมาะสมกับลักษณะของบุตรหลานของตนเอง โดย

ควรมีการศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ และมีการเตรียมเด็กที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของโรงเรียน ที่ไม่ผิดหลักการพัฒนาเด็กหลัก และต้องมีความรู้เพียงพอที่จะสามารถประเมินลักษณะของบุตรหลานของตนเองได้ว่ามีศักยภาพ คุณลักษณะที่เหมาะสมกับลักษณะของโรงเรียนที่ต้องการศึกษาหรือไม่ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า โรงเรียนและผู้ปกครองเองก็ต้องยอมให้มีการติดตามกำกับจากรัฐ มิให้มีการจัดการศึกษาที่ขัดกับธรรมชาติหรือพัฒนาการของเด็กเช่นกัน

2. ความเข้าใจในนโยบายการรับนักเรียน

จากการวิเคราะห์สาระในนโยบายฯ ตามมติกรรมการ กคศ. (2545) พบว่ามีประเด็นสำคัญ คือ การกำหนดข้อห้ามเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก มีการกำหนดนโยบาย ว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ว่า “ให้ยกเลิกการคัดเลือกเข้าเรียนชั้น ป.1 ที่เป็นข้อเขียนที่เน้นเนื้อหาวิชาการ” หรือการระบุในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ว่า “โดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ” ส่งผลให้เกิดการตีความที่หลากหลาย โดยเฉพาะคำว่า “ข้อเขียน” และ “ความสามารถทางวิชาการ” การใช้คำที่ไม่เหมือนกัน ก่อให้เกิดการตีความที่ต่างกัน และส่งผลต่อการปฏิบัติของสถานศึกษาด้วย

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการปีการศึกษา 2547 พบว่ามีเนื้อหาสั้นมาก และเป็นนโยบายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสังกัดต่าง ๆ ต้องถือเป็นแนวปฏิบัติ การประกาศนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการแต่ละฉบับ จะส่งผลให้หน่วยงานแต่ละสังกัดมีการจัดทำประกาศการรับนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดของตนเองขึ้นมาซึ่งพบว่ามีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันอีก ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเกณฑ์การนับอายุเด็ก การรับเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่บริการกับการรับเด็กจากเขตพื้นที่ที่เป็นรอยต่อใกล้เคียง รวมทั้งการรับเด็กจากผู้มีอุปการคุณ และการรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานตามกฎหมาย เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ต้องมีการชี้แจงทำความเข้าใจให้ชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนยังใช้วิธีการทดสอบด้วยข้อสอบข้อเขียน โดยถือว่าสามารถกระทำได้เนื่องจากการทดสอบความพร้อมทางการเรียน คนกลุ่มนี้เห็นว่านโยบายฯ ไม่ได้ห้ามการทดสอบ ผลกระทบที่ตามมาจากการตีความแบบนี้ ทำให้การกวดวิชาเพื่อเตรียมตัวสอบคัดเลือกยังคงมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบความพร้อมหรือความสามารถทางวิชาการ ต่างก็เป็นการสอบที่นักเรียนต้องได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งสิ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ว่าบางโรงเรียนจะใช้วิธีการคัดเลือกโดยการให้เด็กทำกิจกรรมฐาน ก็พบว่าโรงเรียนปฐมวัยต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในการทำกิจกรรมฐานด้วย ข้อค้นพบนี้น่าจะสรุปได้ว่าตราบใดที่ยังมีการแข่งขันในการคัดเลือก โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีจำนวนผู้สมัครสูงกว่าจำนวนรับ ปัญหานี้การกวดวิชาหรือการเตรียมความพร้อมผู้เรียนอย่างจริงจังจะยังคงพบมากในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียนสังกัดเอกชนหรือโรงเรียนสาธิต

แม้ผลการวิจัยนี้สามารถให้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่าโรงเรียนส่วนใหญ่พยายามปฏิบัติตามแนวทางเพื่อสนองนโยบายของรัฐด้านการจัดทำแผนและรายงานแผนการรับนักเรียน ความพยายามที่จะรับเด็กด้วยวิธีการที่โปร่งใสและการรับเด็กโดยไม่มีทดสอบความสามารถทางวิชาการ แต่การปฏิบัติตามนโยบายการให้ยกเลิกการสอบนั้น นับว่ายังมีข้อโต้แย้ง ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่านโยบายดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมเพียงใด ผลการวิจัยที่เสนอข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการรับเด็กเข้าเรียนชั้น ป.๑ ตามที่หลายฝ่ายวิตกนั้น จริงๆแล้ว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนเฉพาะกลุ่ม มิใช่ปัญหาระดับประเทศ ยิ่งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระหว่างสังกัด พบว่ามีความแตกต่างในการปฏิบัติตามนโยบายในบางประเด็น แต่มีใช้ทุกประเด็น แต่สิ่งที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจก็คือความรู้ความเข้าใจของครูอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเด็กเล็กจากการประชุมสนทนากลุ่ม พบว่าครูอาจารย์ในโรงเรียนต่างๆ ดูเหมือนจะรับรู้และเข้าใจแนวทางการพัฒนาเด็กตามแต่ละช่วงวัยเป็นอย่างดี แต่เมื่อมีการอภิปรายกันอย่างจริงจัง ผู้วิจัยเริ่มไม่แน่ใจว่ามีการรับรู้ตรงกันหรือไม่เกี่ยวกับความหมายของคำว่า “การเตรียมความพร้อมของเด็ก” เนื่องจากบางกลุ่มเห็นว่าเป็นว่าเป็นความพร้อมทางวิชาการ บางกลุ่มเห็นว่าเป็นความพร้อมทางการเรียน บางกลุ่มเห็นว่าเป็นความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เมื่อมีคำว่า “ความพร้อมทางสติปัญญา” เข้ามาเกี่ยวข้อง ก็มีเรื่องของความสามารถทางสมองตามมา การตีความแบบนี้ทำให้วิธีการที่ใช้ในการคัดเลือกจึงมีความแตกต่างไปตามที่แต่ละโรงเรียนจะตีความ บางโรงเรียนใช้ข้อสอบข้อเขียน หรือข้อสอบที่เป็นรูปภาพ เพื่อวัดความพร้อมทางสติปัญญา บางโรงเรียนถือว่านักเรียนปฐมวัยต้องนับเลขได้ บางโรงเรียนถือว่านักเรียนปฐมวัยต้องรู้จักตัวอักษร บางโรงเรียนเห็นว่่านักเรียนปฐมวัยต้องจับดินสอและต้องระบายสีได้ ความเข้าใจที่แตกต่างกันนี้ทำให้เกิดความสับสนในกลุ่มครูอาจารย์ระดับปฐมวัย และกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองในการเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียน ให้สามารถเรียนต่อในชั้น ป.๑ ได้อย่างประสบความสำเร็จ จะเห็นว่าการนำนโยบายสู่การปฏิบัติจึงมีใช้อยู่ที่ว่าโรงเรียนได้มีการปฏิบัติตามนโยบายมากน้อยเพียงใดเท่านั้น แต่อยู่ที่ว่าโรงเรียนยังไม่ชัดเจนว่าควรปฏิบัติอย่างไรด้วย และไม่เข้าใจว่า สิ่งที่ปฏิบัติอยู่ขัดกับนโยบายหรือขัดกับหลักการพัฒนาเด็กเล็กหรือไม่ ปัญหาสำคัญของการรับนักเรียนชั้น ป.๑ จึงดูเหมือนว่าจะอยู่ที่การตีความในตัวนโยบายมากกว่า

การที่โรงเรียนยังใช้วิธีการคัดเลือกด้วยการทดสอบความพร้อมส่วนหนึ่งมาจากค่านิยมของพ่อแม่ด้วย ที่ต้องการให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้บริหารหลายโรงเรียนเห็นว่าเป็นความต้องการของพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกเก่งวิชาการ ซึ่งโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนต้องสนองเพื่อความอยู่รอดในเชิงธุรกิจ ขณะเดียวกัน ก็ชี้ให้เห็นปัญหาว่าหากไม่มีการคัดนักเรียน จะทำให้การพัฒนาเด็กนักเรียนเป็นไปอย่างยากลำบาก ถ้านักเรียนมีความ

แตกต่างระหว่างบุคคลสูง ยิ่งเป็นสภาพการณ์ในประเทศไทย ที่ชั้นเรียนเป็นขนาดใหญ่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลสามารถกระทำได้ยาก การคัดเลือกจึงดูเหมือนว่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ได้ผู้เรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน และสามารถจัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น เพราะไม่ต้องเสียเวลากับการปรับพื้นฐานหรือความพร้อม

แนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงอยู่ที่การสร้างค่านิยมใหม่แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง โดยรัฐต้องมีการประชาสัมพันธ์ถึงผลกระทบของการพัฒนาความรู้ทางวิชาการแก่เด็กในวัยที่ไม่สมควรว่าจะส่งผลเสียในระยะยาวอย่างไร ต้องชี้แจงทำความเข้าใจในกลุ่มโรงเรียนที่มีการสอบคัดเลือกแข่งขันสูง ให้ใช้แนวทางการคัดเลือกที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ต้องเป็นการคัดเลือกที่เด็กซึ่งไม่มีโอกาสเรียนกวดวิชาก็มีโอกาสผ่านการคัดเลือกได้ และต้องมีนักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลมาประชุมหารือเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดวิธีการวัด การสร้างเครื่องมือวัดที่เหมาะสม

3. เกณฑ์การคัดเลือก

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงรับเด็กด้วยเกณฑ์อายุอย่างเข้าปีที่ 7 และจบการศึกษาชั้นปฐมวัยพอ ๆ กับรับด้วยเกณฑ์จบการศึกษาชั้นปฐมวัยอย่างเดียว ในขณะที่โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ รับด้วยเกณฑ์อายุอย่างเข้าปีที่ 7 และจบการศึกษาชั้นปฐมวัยและอยู่ในเขตพื้นที่บริการมากที่สุด รองลงมาคือ อายุอย่างเข้าปีที่ 7 และจบการศึกษาชั้นปฐมวัย จะเห็นว่าเกณฑ์การคัดเลือกของโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงไม่ได้เน้นเขตพื้นที่บริการเหมือนโรงเรียนกลุ่มปกติ ดังนั้นจึงควรมีการทบทวนว่านโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าชั้น ป.1 ซึ่งระบุว่าอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษา รวมความถึงโรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนในกลุ่มเสี่ยงด้วยหรือไม่ เพราะโรงเรียนในกลุ่มเสี่ยงไม่ได้รับด้วยเกณฑ์นี้สำคัญ

4. วิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก

โรงเรียนในกลุ่มเสี่ยงมีวิธีการคัดเลือกโดยการจัดสอบสูงกว่าโรงเรียนในกลุ่มปกติ สำหรับโรงเรียนที่จัดสอบ พบว่ามีองค์ประกอบที่ใช้ในการทดสอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ โดยโรงเรียนในกลุ่มปกติส่วนใหญ่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เด็กสัมภาษณ์ผู้ปกครองทดสอบความพร้อมและเนื้อหาวิชาการ ในขณะที่โรงเรียนในกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เด็ก ทดสอบความพร้อม และทดสอบเนื้อหาวิชาการ จะเห็นว่าวิธีการคัดเลือกบางโรงเรียนยังมีการสอบเนื้อหาวิชาการ โดยเฉพาะโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง แต่จากการสนทนากลุ่มพบว่าโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงหลายโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการรับจากการสอบเนื้อหาวิชาการเป็นการเตรียมความพร้อม ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนปฐมวัยต้องเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะไปทดสอบความพร้อมในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยง

วิธีการคัดเลือกที่โรงเรียนกลุ่มเสี่ยงไม่ใช่เลย คือ การจับฉลาก ซึ่งจากการสนทนากลุ่มกับครูผู้สอน ชั้น ป.๑ ในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยง พบว่ามีความคิดเห็นต่อการคัดเลือกโดยวิธีการจับฉลากว่า ถ้ามาตรฐานการศึกษาของเราเท่าเทียมกันหมดวิธีจับฉลากก็จะเป็นสิ่งที่ดีแต่ในปัจจุบันมิได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นการที่จะให้โรงเรียนกลุ่มเสี่ยงจับฉลากเพื่อคัดเลือกนักเรียนเข้าชั้น ป.๑ จึงมีประเด็นที่ควรพิจารณาหลายประการ

ประการแรกผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเห็นว่าการจับฉลากเป็นการคัดเลือกที่ไม่ค่อยยุติธรรมเพราะอาศัยดวงหรือโชคของเด็ก เด็กที่จับไม่ได้เสียกำลังใจ **ประการที่สอง** การจับฉลาก อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้พ่อแม่และเลย ไม่สนใจที่จะพัฒนาคุณภาพของเด็กให้มีพัฒนาการตามวัย ประเด็นนี้นับว่าสำคัญไม่ว่าเด็กจะได้เข้าเรียนชั้นปฐมวัยหรือไม่ก็ตาม เด็กต้องได้รับการพัฒนาความพร้อมทุกด้านตามวัย และเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความพร้อมของเด็ก จะใช้วิธีการพัฒนาด้วยตนเอง ไม่ส่งเข้าเรียนชั้นปฐมวัย หรือให้เข้าเรียนชั้นปฐมวัยก็ได้ แต่พ่อแม่จะปฏิเสธหน้าที่การพัฒนบุตรหลานของตนไม่ได้ การคัดเลือกจากความพร้อมของนักเรียน ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของพ่อแม่ผู้ปกครองว่าได้ให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูบุตรอย่างไร **ประการที่สาม** การคัดเลือกเด็กในบางโรงเรียน เป็นการคัดเลือกเด็กที่มีพื้นฐานทางการเรียนใกล้เคียงกัน เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน การจับฉลาก จะทำให้เด็กที่รับเข้าเรียนมีความแตกต่างกันด้านความพร้อมมากกว่าการคัดเลือก ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดชั้นเรียน และกระทบต่อแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน **ประการสุดท้าย** เป็นปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียน การเรียนในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเป็นเอกชน มีการลงทุนสูง มีค่าใช้จ่ายที่แพงกว่าโรงเรียนในกลุ่มปกติ ดังนั้น กลุ่มเด็กที่เข้าเรียนจึงจำเป็นต้องคัดเลือก การกำหนดให้ใช้วิธีการจับฉลาก จะไม่สามารถกระทำได้ด้วยเหตุผลเชิงธุรกิจ

5. คุณภาพของนักเรียน

ผลการดำเนินงานตามนโยบายจากการวิเคราะห์คุณภาพของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจบชั้น ป.๑ เมื่อเทียบกับปีการศึกษาที่ผ่านมา สรุปว่าครูในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงเห็นว่าคุณภาพของนักเรียนก่อนเข้าเรียนชั้น ป.๑ ปีการศึกษา 2546 เทียบกับปีการศึกษา 2545 ลดลงมากกว่าครูในโรงเรียนกลุ่มปกติทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความพร้อมทางวิชาการและทักษะในการสื่อสาร ส่วนคุณภาพเมื่อจบชั้น ป.๑ ปีการศึกษา 2546 เทียบกับปีการศึกษา 2545 ครูในโรงเรียนกลุ่มปกติเห็นว่าคุณภาพของนักเรียนเมื่อจบชั้น ป.๑ ปีการศึกษา 2546 เทียบกับปีการศึกษา 2545 ลดลงมากกว่าครูในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงในเรื่องของความพร้อมทางสังคม

จะเห็นว่าในเรื่องคุณภาพของนักเรียนนั้น ครูในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงจะประเมินว่าต่ำกว่าปีการศึกษา 2545 โดยเฉพาะในเรื่องของความพร้อมทางวิชาการ และทักษะการสื่อสาร ที่ต่ำกว่าก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มกับครูในโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงที่พบว่านักเรียนมีความพร้อมทางวิชาการ และมีทักษะในการสื่อสาร ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา และทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างยุ่งยากกว่าการรับแบบเดิม และต้องใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมของนักเรียนมากกว่าเดิม ปัญหานี้นำจะมีการพิจารณาทบทวนนโยบายการคัดเลือก ว่าควรมีการปรับให้ยืดหยุ่นกับโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนบางกลุ่มหรือไม่ หากเป้าหมายของโรงเรียนนั้นเน้นการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือมีคุณลักษณะเฉพาะ และนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกผ่านวิธีการคัดเลือกที่มั่นใจว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะเรียนในโรงเรียนนั้นได้อย่างมีความสุข สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ วิธีการคัดเลือกต้องสามารถวัดศักยภาพของผู้เรียนได้โดยไม่ต้องผ่านการเรียนกวดวิชา

6. ปัจจัยที่เอื้อต่อการการดำเนินงานตามนโยบาย

ปัจจัยสำคัญที่ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเห็นว่าช่วยให้การดำเนินงานตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ประสบผลสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การประชุมชี้แจงและการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึงซึ่งการดำเนินการใด ๆ ก็ตามถ้าเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับรู้เข้าใจและแสดงความคิดเห็นเพื่อได้ข้อสรุปร่วมกันแล้ว ก็จะทำให้เกิดความร่วมมือ ในการดำเนินงาน และมีข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อปรับปรุงนโยบาย ดังนี้

- แบ่งส่วนการรับระหว่างโรงเรียนของรัฐและเอกชนอย่างชัดเจน
- ควรให้อิสระแก่โรงเรียนในการกำหนดเกณฑ์การรับนักเรียน
- นโยบายส่วนกลางควรมีความยืดหยุ่น/สามารถปรับให้สอดคล้องกับความเป็นจริง
- สร้างความเข้าใจทางการศึกษาโดยเริ่มจากครอบครัว
- ควรแยกเด็กพิเศษให้เรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมของบุคลากร โดยมีหน่วยงาน

เฉพาะเพื่อรับผิดชอบและส่งเสริมอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะ ซึ่งแยกออกเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 แนวปฏิบัติของนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ที่หน่วยงานแต่ละระดับและแต่ละสังกัด ยังไม่ชัดเจนในบางประเด็น เช่น ประเด็นเกี่ยวกับการนับอายุเด็กครบ 7 ปี การ

สอบคัดเลือกโดยวัดความพร้อม ผู้รับผิดชอบจึงควรมีการทบทวนและปรับปรุงนโยบายให้มีความชัดเจนโดยไม่ต้องอาศัยการตีความ เพื่อให้โรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนในกลุ่มเสี่ยงสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ ต้องยอมรับว่าตราบไคที่มาตรฐานของโรงเรียนยังไม่เท่ากัน ก็ยังจำเป็นต้องมีโรงเรียนที่เรียกว่ากลุ่มเสี่ยงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองกลุ่มหนึ่งต้องการให้บุตรได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุดทำให้อัตราการแข่งขันสูง ประกอบกับโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีแนวทางการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ และมีค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาก่อนข้างสูง โรงเรียนประเภทนี้จึงมีกลุ่มเป้าหมาย (ลูกค้า) ที่มีลักษณะเฉพาะเช่นกัน การกำหนดนโยบายการรับนักเรียนชั้น ป.๑ จึงควรกำหนดนโยบายที่เป็นหลักการกว้าง มีลักษณะที่ยืดหยุ่นที่สามารถปรับให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงได้ และไม่ควรมีกำหนดให้โรงเรียนทุกประเภทต้องถือปฏิบัติตามนโยบายครบถ้วนทุกประเด็น เนื่องจากอาจมีความแตกต่างในแนวทางการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น แต่ทั้งนี้ต้องกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนว่า ต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการพัฒนาเด็ก

1.2 ผลการวิจัยนี้พบว่ากรวางแผนประสานกับทุกฝ่ายในเรื่องการรับนักเรียนเข้าชั้น ป.๑ ในกรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้ในบางโรงเรียน เป็นประเด็นที่หลายโรงเรียนยังไม่ได้ให้ความสำคัญหรือนำไปปฏิบัติ หน่วยงานระดับนโยบายจึงควรมีการกำกับติดตามให้โรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนของรัฐ มีระบบการส่งต่อนักเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา และแต่ละสังกัด และควรมีการจัดทำแผนการรับนักเรียน การแบ่งเขตพื้นที่การรับนักเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชน เพื่อมิให้เป็นการปิดกั้นโอกาสการจัดการศึกษาโดยภาคเอกชน

1.3 การพัฒนาเด็กเล็กในระดับปฐมวัย แม้จะไม่ได้ถือว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บังคับให้ทุกคนต้องเข้าเรียนแต่ต้องทำความเข้าใจกับพ่อแม่ผู้ปกครองว่าเด็กต้องได้รับการพัฒนาให้เติบโตตามช่วงวัย เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนต่อในระดับชั้นประถมศึกษา ในที่นี้ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจตรงกันทั้งในกลุ่มครูอาจารย์ระดับปฐมวัยและผู้ปกครองด้วยว่า การเตรียมความพร้อมในที่นี้หมายถึงการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามวัย ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานสำคัญในการเริ่มเรียนต่อทางวิชาการในระดับประถมศึกษา แต่มิใช่หมายถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ไปสอบแข่งขันเข้าเรียนชั้น ป.๑ ต้องเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของทั้งครอบครัวและโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาเด็ก

1.4 ต้องมีการประชุมหารือในกลุ่มนักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัยเกี่ยวกับแนวทางการประเมินความพร้อมของนักเรียนที่เหมาะสมตามวัย และมีเครื่องมือที่สามารถวัดแหว่ได้ตั้งแต่วัยเด็กเล็กได้จริง เพื่อเป็นข้อมูลให้พ่อแม่ผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่เหมาะสมกับบุตรหลานของตน การที่พ่อแม่บางกลุ่มมีความต้องการให้บุตรหลานของตนได้เข้าเรียนโรงเรียนที่เห็นว่าดีที่สุด อาจจะ

เหมาะสมกับธรรมชาติหรือลักษณะของบุตรหลานของตนเองก็ได้ ต้องเข้าใจว่าโรงเรียนบางกลุ่มอาจเหมาะสมกับนักเรียนที่มีลักษณะเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนประกาศแนวคิดปรัชญาที่ใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า และระบุเงื่อนไขหรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่โรงเรียนต้องการ และเป็นคุณสมบัติที่เห็นว่าจะทำให้เด็กสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนระดับประถมศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีความสุข เพื่อให้พ่อแม่ได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่เหมาะสมกับบุตรของตน และเป็นข้อมูลในการเตรียมบุตรหลานตั้งแต่ชั้นปฐมวัยทั้งนี้ต้องมีกลไกควบคุมมิให้นักเรียนถูกเร่งรัดการพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการโดยไม่เหมาะสมตามช่วงวัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ได้มีการติดตามคุณภาพของผู้เรียน โดยใช้วิธีวัดตามการรับรู้ของครูในระดับชั้น ป.1 เพื่อให้การวิจัยมีความหนักแน่นยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษาติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายฯ ต่อไปโดยใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) สำหรับการวัดความสามารถ และพฤติกรรมของผู้เรียนที่ผ่านการคัดเลือกตามนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินความพร้อมของผู้เรียนในเด็กเล็กโดยการระดมความคิดในกลุ่มนักวิชาการด้านการวัดผลผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก นักจิตวิทยา และควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดความพร้อมของนักเรียน เพื่อให้การปฏิบัติจริงเป็นไปตามหลักการวัดผลที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้การคัดเลือกควรเป็นเครื่องมือที่สามารถคัดแยกเด็กได้จริง และลดความได้เปรียบเสียเปรียบอันเนื่องมาจากการเรียนกวดวิชาหรือการเตรียมความพร้อมเพื่อมุ่งแข่งขันเข้าโรงเรียนได้ให้เหลือน้อยที่สุด

- ◆ การติดตามและประเมินสถานภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ◆

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา, กองแผนงาน. (2546). **รายงานการวิจัยแนวทางการรับนักเรียนปีการศึกษา 2546 ของกรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ: บริษัท ไชยมิตรการพิมพ์ จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการรับนักเรียน นักศึกษาปีการศึกษา 2546**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิวัฒน์ แพร์สิริ และคณะ. (มปป.). **รายงานการวิจัยวิธีการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1**. เอกสารอัดสำเนา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2536). **เทคนิคการใช้แบบสอบถามสำหรับการวิจัยทางการศึกษา**. ข่าวสารวิจัยการศึกษา 7(1) ตุลาคม-พฤศจิกายน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2540). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.